

REVIDOVANÉ A AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ
FOSTEROVA KLASICKÉHO PRŮVODCE

Přestože knihy většinou můžeme číst jen jako prosté příběhy, často v nich najdeme i hlubší literární významy. Fosterův zábavný průvodce *Jak číst literaturu jako profesor* nám pomůže tyto skryté pravdy objevit a pohlédnout na literaturu očima profesionálního čtenáře, univerzitního profesora.

Co znamená, když postava putuje po prašné silnici? Když nabídne svému společníkovi něco k pití? Když zmokne v náhlé průtrži mračen?

Thomas C. Foster nám přiblíží všechna hlavní literární témata a modely, vyprávěcí prostředky a formy; představí nám literaturu jako svět, kde cesta je ve skutečnosti rytířskou výpravou, sdílený pokrm symbolizuje svaté přijímání a déšť, ať už očišťující nebo ničivý, není nikdy pouhou sprchou.

THOMAS C. FOSTER působí jako profesor anglické literatury na Michiganské univerzitě, kde vyučuje klasickou a moderní beletrii, drama, poezii, tvůrčí psaní a stylistiku. Je autorem řady knih, v češtině již vyšla publikace *Jak číst romány jako profesor* (2008; česky Host 2014). Kniha *Jak číst literaturu jako profesor* (2003) se dostala do žebříčku bestsellerů deníku *New York Times*.

NEZNÁM ŽÁDNÉ JINÉ DÍLO, KTERÉ BY TAK ŽIVĚ
ZPROSTŘEDKOVALO, JAKÉ TO JE UČIT SE S VYNIKAJÍCÍM
PROFESOREM LITERATURY. THOMAS C. FOSTER VE SVĚ
SROZUMITELNÉ KNIZE PLNĚ ZAJÍMAVÝCH POSTŘEHŮ
VÝRAZNĚ PŘÍSPÍVÁ K PROLOMENÍ ZDI, JEŽ UŽ DLOUHO
ROZDĚLUJE AKADEMICKÉ A BĚŽNÉ ČTENÁŘE.

**JAMES SHAPIRO, SPISOVATEL A PROFESOR
KOLUMBIJSKÉ UNIVERZITY**

329 Kč

ISBN 978-80-7491-564-2

THOMAS
C. FOSTER

JAK
ČÍST
LITERATURU
JAKO
PROFESOR

THOMAS C. FOSTER

HOST

JAK ČÍST
LITERATURU
JAKO PROFESOR

ZÁBAVNÝ PRŮVODCE
KE ČTENÍ MEZI ŘÁDKY

Zahradní slavnost
Katherine Mansfieldová

Nakonec se přece jen udělalo krásně. Na zahradní slavnost nemohli mít dokonalejší počasí, ani kdyby si je objednali. Vítr nefoukal, bylo teplo, na obloze ani mráček. Nebeskou modř zastíral jen lehký zlatavý závoj, jak to někdy začátkem léta bývá. Zahradník pracoval od úsvitu, kosil a uhrabával trávníky, až to vypadalo, jako by tráva a tmavé růžice, kde předtím stály květináče s chudobkami, přímo zářily. A pokud jde o růže, ty jako by samy chápaly, že jedině ony mohou na hosty udělat dojem, protože jsou to jedině květiny, které každý s jistotou pozná. Stovky, ano, doslova stovky jich přes noc rozkvetly — zelené keříky se pod jejich vahou skláněly, jako by je byli navštívili archandělé.

Ještě nebylo po snídani, když přišli chlapi postavit stan.
„Kam chceš ten stan postavit, mami?“

„Mě se neptej, miláčku. Letos to všechno nechám na vás dětech. Zapomeňte, že jsem vaše matka. Chovejte se ke mně, jako bych byla vážený host.“

Jenže Meg nemohla jít na ty chlapy dohlédnout. Zrovna před snídání si umyla vlasy a teď seděla s velkým zeleným

turbanem na hlavě a popíjela kávu, na tváře se jí lepily vlhké temné kadeře. A ten motýlek Jose, ta vždycky přišla na snídani v hedvábné spodničce a kimonu.

„Zajdi tam ty, Lauro, ty máš přece umělecké sklony.“

A Laura hned vylétla, vůbec jí nevdalo, že v ruce drží chleba s máslem. Je krásné, když se naskytne záminka, aby se člověk mohl najíst venku, a kromě toho ji bavilo aranžovat různé věci. Vždycky měla pocit, že to dokáže mnohem lépe než kdokoli jiný.

Na zahradní cestičce stáli čtyři chlapi v košilích. Nesli tyče omotané plátnem a na zádech měli batohy s nástroji. Působili impozantně. Lauře teď připadlo trapné, že ten krajíc chleba s máslem nenechala v jídelně, ale neměla ho kam odložit a jen tak zahodit ho také nemohla. Zrudla, a když se k nim blížila, nasadila přísný výraz. Dokonce mhouřila oči, jako by byla krátkozraká.

„Dobré jitro,“ pravila. Pokusila se napodobit matčín hlas, znělo to však tak strojeně, že se hned zastyděla a začala kottat jako malá holčička. „Ehm — eh — vy jste tady — k-kvůli stanu?“

„Se ví, slečinko,“ řekl nejvyšší z chlapů, pihovatý čahoun; pohodil si na zádech batoh, stáhl si slaměný klobouk k zátylku a usmál se na ni. „Jasně že kvůli stanu.“

Usmál se tak prostě a přátelsky, že se Laura hned vzpamatovala. Měl krásné oči, malé, ale tak temně modré! A když se podívala na ostatní, také se usmívali. „Hlavu vzhůru, my vás neukousnem,“ jako by ty úsměvy říkaly. Takoví sympatičtí dělníci. A takové krásné ráno! O tom ránu však nesmí říct ani slovo, musí se chovat profesionálně. Ten stan.

„Co třeba tamhle k tomu liliovému záhonu? Šlo by to?“

A rukou, v níž nedržela krajíc, ukázala k liliovému záhonu. Obrátili se a zírali tím směrem. Malý tlouštík našpulil spodní ret a čahoun se zamračil.

„To mně neštymuje,“ řekl. „Není to tam moc vidět. Víte, slečinko,“ nenučeně se k Lauře obrátil, „takovej stan, to musíte dát někam, kde to každého praští do očí, jestli chápete.“

Laura si na okamžik nebyla jistá, jestli se k ní ten dělník chová dost uctivě, když jí vykládá o tom, že něco praští někoho do očí. Je přece řádně vychovaná dívka. Ale chápala, co říká.

„Tak třeba tamhle v rohu tenisového kurtu?“ navrhl. „Jenže v jednom rohu bude stát kapela.“

„Hm, tak vy budete mít i kapelu?“ prohodil další dělník. Byl ve tváři bledý a uštvánýma tmavýma očima přejížděl po tenisovém kurtu. O čem asi přemýšlel?

„Jenom maličkou,“ řekla Laura smířlivě. Třeba mu to nebude tolik vadit, když bude kapela jen maličká. Ale čahoun do toho skočil.

„Podívejte, slečinko, tamhle je ten flek. Tam u těch stromů. To bude akorát.“

U kyjovců. Jenže tím pádem budou kyjovce zakryté, a ony jsou přitom tak krásné s těmi lesklými širokými listy a hrozny žlutých plodů. Člověk si snadno představí, že takové vznešené stromy rostou někde na pustém ostrově, v mlčenlivé nádheře tam nastavují slunci své listy a plody. Musí je ten stan opravdu zakrýt?

Musí. Chlapi si už hodili tyče na ramena a vykročili. Jenom čahoun zůstal stát. Sklonil se, utrhł snítku levandule, zvedl ji k nosu a přivoněl si k ní. Když to Laura viděla, hned na kyjovce zapoměla. Úplně ji ohromilo, že se ten člověk stará o takové věci, že mu záleží na vůni levandule. Kolik mužů, které znala, by něco takového udělalo? Opravdu, jsou to nějakí výjimeční dělníci, pomyslela si. Proč se nemůže přátelit s dělníky? Vycházela by s nimi mnohem lépe než s těmi hloupými kluky, co s nimi musí tančit, když přijdou v neděli na večeri.

Za všechno můžou ty pitomé třídní rozdily, pomyslela si, zatímco čahoun vytáhl nějakou obálku a načrtával si na ni,

co je třeba podvázat a co může volně plandat. Ona však nic takového necítí. Ani trošku, ani co by se za nehet vešlo... A už se ozvalo tukaní dřevěných kladívek. Někdo hvízdal, jiný zatrikloval: „Máš to, bráško?“ Bráško! Je to tak přátelské, tak... tak... Aby čahounovi ukázala, jak je šťastná, jak spokojeně se cítí a jak ji štve ty pitomé konvence, Laura se pořádně zakousla do krajíce chleba s máslem a začala studovat náčrtek. Připadala si jako pravá dělnice.

„Lauro, Lauro, kde jsi? Telefon!“ ozvalo se z domu.

„Už jdu!“ Přelétla přes trávník, pak po cestičce, po schodech nahoru, přes verandu a rovnou do dveří. V předsíni se otec a Laurie chystali do kanceláře, zrovna si kartáčovali klobouky.

„Prosím tě, Lauro,“ řekl Laurie spěšně, „mrkla by ses mi ještě před slavností na kabát? Jestli nepotřebuje kapku přežehlit.“

„Určitě,“ řekla. Najednou se už nemohla udržet. Skočila k Lauriemu a rychle ho objala. „Já mám tak ráda slavnosti, ty ne?“ zeptala se.

„Jak by ne,“ řekl Laurie teplým, chlapeckým hlasem a také sestru krátce objal. Potom ji něžně postrčil: „A teď honem k telefonu, holka.“

Telefon. „Ano, ano, už jdu. Kitty? Dobré jitro, drahoušku. Na oběd? Určitě přijď. Moc nás to potěší. Bude to jen narychlo. Co zbude z chlebičků, polámané cukroví, samé zbytky. Ty bílé? Já bych si je určitě vzala. Moment — počkej. Máti něco volá.“ Laura se zaklonila. „Co je, mami? Neslyším.“

Z podkroví dolétl hlas paní Sheridanové. „Řekni jí, ať si vezme ten rozkošný klobouček, co měla minulou neděli.“

„Máti říká, že si máš vzít ten rozkošný klobouček, co jsi měla minulou neděli. Tak v jednu. Pá pá.“

Laura položila sluchátko, založila si ruce za hlavu, zhluboka vzdechla, protáhla se a zase ruce spustila. „Uf,“ povzdychla si, ale potom se zase rychle vztyčila. Seděla nehnutě

a poslouchala. Všechny dveře v domě jako by byly dokořán. Domem zaznívaly měkké rychlé kroky a spěšné hlasy. Někdo otevřel a hned zase opatrně zavřel zeleným plátnem potažené dveře do kuchyně. A teď se ozvalo jakési nesmyslné pokvokávání. Posunovali klavír na zatuhlých kolečkách. Ale ten vzduch! Byl takový vždycky? Člověk se však nezastaví, aby si všiml. V místnosti si pohrávaly drobné závaný větru, přilétaly oknem a dveřmi zase mizely. A hrály si tam také dvě drobné sluneční skvrny, jedna na kalamáři a jedna na stříbrném rámu fotografie. Roztomilé skvrny. Zvláště ta na tom kalamáři. Vypadala tak teple. Teplá stříbrná hvězdička. Měla chuť ji políbit.

U vchodových dveří zadrnčel zvonek a na schodech se ozval šustot Sadiiny sukně. Bylo slyšet nějaký mužský hlas a Sadie mu lhostejným hlasem odpovídala: „Tak to teda nevím. Počkejte. Zeptám se paní Sheridanové.“

„Co je, Sadie?“ vstoupila do předsíně Laura.

„To je z květinářství, slečno Lauro.“

Opravdu to bylo z květinářství. Hned u dveří stála veliká plochá bedýnka plná růžových lilí v květináčích. Žádné jiné květiny. Samé lilie — velké růžové květy, zářivé, doširoka otevřené, skoro děsivě živé na karmínových stoncích.

„Ach, Sadie!“ zakvílela Laura. Dřepla si, jako by se chtěla v záru těch lilí ohrát; cítila je v prstech i ve rtech, pučely jí v nadrech.

„To bude nějaký omyl,“ hlesla. „Tolik by si jich nikdo neobjednal. Sadie, běžte pro matku.“

Ale v tom okamžiku už se k nim připojila paní Sheridanová.

„To je v pořádku,“ řekla klidně. „Ano, objednala jsem je. Že jsou úžasné!“ Stiskla Lauře paži. „Včera jsem šla kolem obchodu a viděla jsem je ve výloze. A najednou mě napadlo, že jsem v životě neměla dost růžových lilí. A ta zahradní slavnost je vhodná záminka.“

„Ale neříkala jsi, že se nám do toho nebudeš plést?“ řekla Laura. Sadie už odešla. Zřízenec z květinářství pořádně koutil u svého vozíku. Laura objala matku kolem krku a něžně, velmi něžně ji kousla do ucha.

„Miláčku, přece bys nechtěla, aby si tvoje matka počínala logicky. Nech toho. Už je tu ten člověk.“

Zřízenec nesl další lilie, celou bedýnku.

„Naskládejte je hned za dveře, po obou stranách prosím,“ řekla paní Sheridanová. „Souhlasíš, Lauro?“

„Jistě, mami.“

V salonu zatím Meg, Jose a Honzík úspěšně odsunuli klavír.

„Co kdybychom tu pohovku posunuli až tady ke zdi? Všechn ostatní nábytek vyneseme ven, necháme tady jen židle, co říkáte?“

„Dobrý nápad.“

„Honzíku, odneste ty stolky do kuřáckého salonku. A přineste smeták. A zkuste nějak zahladit ty rýhy na koberci a — moment, Honzíku — Jose ráda dávala služebnictvu příkazy a oni ji rádi poslouchali. Vzbuzovala v nich pocit, že jsou účastníky nějakého dramatu.“

„Řekněte matce a slečně Lauře, aby sem okamžitě přišly.“

„Prosím, slečno Jose.“

Obrátila se na Meg. „Chci si poslechnout to piano, jen pro jistotu. Co kdyby po mně odpoledne chtěli, abych zazpívala. Dáme si ‚Život je bídný‘.“

Pam! Ta-ta-ta tý-ta! Klavír se vášnivě rozezněl a Jose se zatvářila truchlivě. Sepjala ruce. Potom přišly maminka a Laura a Jose na ně vrhla unylý pohled.

*Život je bídný,
jen stesk a pláč,*

*Láska pomíjí.
Život je bídný,
jen stesk a pláč,
musím ti sbohem dát!*

Ale u slov „sbohem dát“ se najednou zazubila, což působilo vůči pomíjivosti lásky poněkud bezcitně.

„To mám hlas, mami, co říkáš?“ vyhrkla nadšeně.

*Život je bídný,
láska je klam,
v bolesti žítí...*

Vtom je však vyrušila Sadie. „Co je, Sadie?“

„Promiňte, milostpaní, kuchařka se ptá, jestli máte cedulky na chlebičky.“

„Cedulky na chlebičky, Sadie?“ opakovala zasněně paní Sheridanová. A děti jí hned na tváři poznaly, že je nemá. „Počkejte.“ Potom řekla pevným hlasem: „Vyřídte kuchařce, že je bude mít za deset minut.“

Sadie odešla.

„Lauro,“ řekla matka rychle, „pojď se mnou do kuřáckého salonku. Poznamenala jsem si jména těch chlebičeků někam na obálku, budu ti je diktovat. Meg, okamžitě nahoru a sundej si už z hlavy ten mokřý hadr. Jose, hned se běž obléct. Slyšíte, děti? Nebo to mám povědět otci, až večer přijde? A Jose, běž do kuchyně a zkus tu kuchařku uklidnit. Nějak mi dnes nahání strach.“

Obálku nakonec našly v jídelně za hodinami, ale jak se tam dostala, to paní Sheridanová netušila.

„Někdo z vás mi ji určitě vzal z kabelky, protože si jasně vzpomínám — krémový sýr s citronovým želé. Máš to?“

„Ano.“

„Vajíčko s —“ Paní Sheridanová se na obálku podívala víc z dálky. „Vypadá to jako s olivněmi. To přece nemůže být s olivněmi...“

„S olivami, blázínku,“ řekla Laura, která se jí podívala přes rameno.

„Samozřejmě, s olivami. To je ale hrozná kombinace. Vajíčko s olivami.“

Cedulky byly konečně hotové a Laura je odnesla do kuchyně. Našla tam Jose, jak uklidňuje kuchařku, přestože ta nevypadala ani trochu hrozivě.

„V životě jsem neviděla tak skvostné chlebičky,“ vydechla Jose nadšeně.

„Kolik druhů že to má být, kuchařko? Patnáct?“

„Patnáct, slečno Jose.“

„Tedy kuchařko, musím vám pogratulovat.“

Kuchařka smetla drobky dlouhým nožem a široce se usmála.

„Je tady člověk od Godbera,“ oznámila Sadie, která se zrovna vynořila ze spíže. Viděla ho projít pod oknem.

To znamenalo, že přišly větrníky. Větrníky od Godbera byly vyhlášené, nikoho ani nenapadlo dělat je doma.

„Přines je a dej je sem na stůl, holka,“ poručila kuchařka.

Sadie je přinesla a odešla zpátky ke dveřím. Laura a Jose už byly samozřejmě velké na to, aby se staraly o větrníky. Ale musely si přiznat, že vypadají lákavě. Moc lákavě. Kuchařka je začala urovnávat a při tom z nich sklepávala přebytečný cukr.

„Když je člověk vidí, hned si vzpomene na všechny slavnosti,“ řekla Laura.

„Možná,“ odvětila prakticky založená Jose, které nostalgické vzpomínky nic neříkaly. „Ale jsou krásně lehké a nadýchané, to se musí nechat.“

„Jen si vezměte, miláčkové,“ řekla kuchařka spiklenecky. „Máti se to nedoví.“

To přece nejde. Větrníky hned po snídani. Jenom ta představa způsobila, že se člověk otrásl. O dvě minuty později si už ale Jose a Laura olizovaly prsty a ve tváři měly onen soustředěný výraz, jaký dokáže navodit jedině šlehačka.

„Pojďme se podívat do zahrady,“ navrhla Laura. „Chci zkontrolovat ty chlapy, co tam staví stan. Jsou to tak úžasní dělníci. Pojd', půjdeme zadem.“

Zadní vchod však blokovali kuchařka, Sadie, člověk od Godbera a Honzík.

Něco se stalo.

„Ts-ts-ts,“ mlaskala kuchařka jako vyplašená kvočna. Sadie si držela ruku na tváři, jako kdyby ji bolel zub. Honzík vraštil čelo a snažil se porozumět. Jen člověk od Godbera se tvářil spokojeně; on s tím příběhem přišel.

„Co je? Co se stalo?“

„Stalo se strašné neštěstí,“ řekla kuchařka. „Zabilo to člověka.“

„Zabilo člověka? Kde? Jak? Kdy?“

Člověk od Godbera si tu příhodu však nenechal sebrat pod nosem.

„Znáte, slečinko, ty chaloupky zrovna tamhle pod kopcem?“ Jestli je zná? Ovšemže je zná. „Inu, zrovna tam bydlí jeden chlapík, je to kočí a slyší na jméno Scott. Na rohu Hawke Street se mu splašil kůň, vylekal ho parní stroj. Vymrštilo ho to z kozlíku, spadl na hlavu a konec.“

„Mrtvý!“ zírала na něj Laura.

„Křísili ho, ale už bylo po něm,“ vychutnával si ta slova člověk od Godbera. „Zrovna jak jsem šel k vám, tak ho nesli domů.“ Pohlédl na kuchařku a dodal: „Zůstala po něm žena a pět capartů.“

„Jose, pojd' sem.“ Laura chytila sestru za rukáv a odtáhla ji z kuchyně. Zavřela za sebou a opřela se zády o dveře. „Jose,“ vyhrkla zděšeně, „jak to teď všechno zrušíme?“

„Všechno zrušit, Lauro?“ zvolala Jose ohromeně. „Co tě to napadlo?“

„Musíme přece zrušit tu slavnost.“ Proč se Jose tváří tak překvapeně?

Jose však byla opravdu překvapená. „Zrušit zahradní slavnost? Ale Lauro, to je nesmysl. Rozhodně nemůžeme nic takového udělat. Nikdo to po nás ani nechce. Nepřeháněj.“

„Nemůžeme přece dělat zahradní slavnost, když nám před domem zemřel člověk.“

To bylo opravdu trochu přehnané. Ty chaloupky byly až v údolí pod kopcem, na němž stál jejich dům. A navíc je od nich ještě dělila široká cesta. Je ovšem pravda, že byly blízko. Možná až příliš. Svým vzhledem člověka přímo urážely, vůbec neměly právo v té čtvrti být. Byly to jakési ubohé chatrče natřené čokoládovou barvou. Byly mezi nimi sice zahrádky, ale v nich nic než zelí, vypelichané slepice a konzervy od rajčat. I ten kouř, který jim šel z komínů, jako by byl nasáklý chudobou. Jakési útržky a cáry kouře, vůbec ne jako ty velké stříbřité chocholy, které vycházely z komínů Sheridanových. Žily tam pradelny a kominíci, nějaký švec a také člověk, který měl průčelí celé ověšené klíčky s ptáky. Hemžily se tam děti. Dokud byly Sheridanovic děti ještě malé, nesměly tam ani vkročit, protože se tam mluvilo hrubě a kdoví, co jiného by tam ještě pochytily. Ale když povyrostly, Laura a Laurie tudy na svých vycházkách několikrát prošli. Bylo to tam škaredé a bezútěšné. Skoro se rozklepali hrůzou. Člověk však musí jít všude; musí vidět všechno. Proto se tam také odvážili.

„A nenapadlo tě, jak se bude ta ubohá žena cítit, až uslyší naši kapelu?“ zeptala se Laura.

„Božínku, Lauro!“ Teď už byla Jose opravdu naštvaná. „Jestli chceš zakázat hudbu, kdykoli se stane nějaká nehoda, tak budeš mít hodně smutný život. Je mi to líto stejně jako

tobě. Soucítím s nimi.“ Pohled jí ztvrdl. Dívala se na ni úplně stejně, jako když se za mala pohádaly. „Jenže fňukáním toho ožralého vozku nevzkřísíš,“ dodala tiše.

„Ožralý! Kdo říkal, že byl ožralý?“ Laura na Jose hněvivě pohlédla. A potom řekla to, co v takových chvílích říkávala vždycky: „Jdu to povědět mamince.“

„Klidně běž,“ ušklíbla se Jose.

„Mami, můžu k tobě?“ Laura otočila velkým skleněným knoflíkem na dveřích.

„Jistě, dítě. Co se děje? Proč jsi tak červená?“ Paní Sheridanová se k ní otočila od toaletního stolku. Právě si zkoušela nový klobouk.

„Mami, nějaký člověk se zabil,“ začala Laura.

„Snad ne na zahradě?“ skočila jí matka do řeči.

„Ale ne!“

„Uf, ty jsi mě ale vyděsila!“ Paní Sheridanová si s úlevou oddechla, sňala klobouk a položila si ho na kolena.

„Ale poslouchej, mami,“ řekla Laura. A potom jí zájímavě celý ten strašný příběh pověděla. „Tím pádem přece nemůžeme dělat tu slavnost, ne snad?“ naléhala.

„Má tady být kapela a přijdou všichni ti lidi. Uslyší nás, mami; jsou to skoro sousedé!“

K Laurinu překvapení však matka zareagovala stejně jako Jose. A v jejím případě to bylo ještě horší, protože se ztvářila pobaveně. Odmítala brát Lauru vážně.

„Ale dítě, zkus myslet hlavou. Dověděli jsme se o tom jen náhodou. Kdyby tam někdo umřel normálně — a já nechápu, jak v těch dírách vůbec přežijí —, taky bychom přece slavnost dělali. Nemyslíš?“

Na to musela Laura odpovědět kladně, ale měla pocit, že to není v pořádku. Posadila se na pohovku a tahala za trásně na polštáři.

„To je ale od nás strašně bezcitné, mami,“ řekla.

„Miláčku!“ Paní Sheridanová vstala a přistoupila k ní. V rukou držela klobouk, a než ji Laura stihla zastavit, nasadila jí ho na hlavu. „Drahoušku!“ řekla matka, „tady ho máš, je tvůj. Tobě víc sluší. Na mě je to moc mladistvé. Podívej, vypadáš jako obrázek.“ A podala jí zrcátko.

„Ale mami,“ začala Laura znovu. Nedokázala se na sebe podívat; odvrátila se.

Tentokrát paní Sheridanová ztratila trpělivost stejně jako předtím Jose.

„Chováš se směšně, Lauro,“ řekla jí chladně. „Ti lidé od nás žádné takové oběti neočekávají. A nikomu nepomůžeš, když každému zkazíš radost, jako to děláš teď.“

„Já tomu nerozumím,“ hlesla Laura. Vyšla od matky a zamířila rovnou do svého pokoje. A tam si náhodou ze všeho nejdřív všimla té půvabné dívky v zrcadle, s tím černým kloboukem se zlatými sedmikráskami a dlouhou černou sameťovou stuhou. Nikdy si ani nedovedla představit, že by mohla vypadat takhle. Má matka pravdu? přemýšlela. A teď doufala, že pravdu má. Opravdu to přeháním? Možná že ano. Na okamžik se jí v představách znovu mihla ta ubohá žena a ty děti a také ten nebožtík, jak ho nesou do domu. Bylo to však všechno mlhavé a neskutečné, jako fotografie v novinách. Vrátil se k tomu, až bude po slavnosti, rozhodla se. A to z nějakého důvodu vypadalo jako nejlepší řešení...

O půl druhé už měli po obědě a o hodinu později bylo všechno připraveno na velký shon. Přišli muzikanti v zelených kabátcích a usadili se v rohu tenisového kurtu.

„Božínku!“ štěbetala Kitty Maitlandová. „Vždyť oni vypadají jako žabičky. Měli jste je rozestavit kolem bazénku a dirigenta postavit doprostřed na leknínový list.“

Přišel Laurie, se všemi se pozdravil a odešel se převléct. Při pohledu na něj si Laura zase vzpomněla na to neštěstí. Chtěla mu o něm povědět. Pokud bude Laurie souhlasit

s ostatními, pak je všechno v pořádku. A rozběhla se za ním do předsíně.

„Laurie!“

„Zdravíčko!“ Byl už v půli schodů, ale když se obrátil a spatřil Lauru, najednou nafoukl tváře a vyvalil na ni oči. „Na mou duši, Lauro! Vypadáš úžasně,“ řekl Laurie. „Ten klobouk ti dokonale sedne!“

„Opravdu?“ zeptala se nesměle a usmála se na něj. A nic mu nakonec neřekla.

Brzy poté začali na zahradu proudit hosté. Kapela spustila; najatí číšníci pobíhali mezi domem a stanem. Kamkoli se člověk podíval, procházely se páry, skláněly se ke květinám, navzájem se zdravily, pohybovaly se po celém trávníku. Byli jako pestrobarevní ptáci, kteří se toho odpoledne slétli na zahradě u Sheridanových cestou — kam vlastně? Jaká to je krása, být mezi šťastnými lidmi, tisknout jim ruce, líbat je na tváře, usmívat se jim do očí.

„Lauro, miláčku, dnes vypadáš úžasně!“

„Ten klobouk ti ale sluší, dítě!“

„Lauro, ty vypadáš úplně jako Španělka. Nikdy ti to tak neslušelo.“

Laura celá zářila a tiše odpovídala: „Nedáte si čaj? Nechcete zmrzlinu? Zkuste tu marakujovou, je vynikající.“ Rozběhla se k otci a žadonila: „Tati, nemohli by se muzikanti něčeho napít?“

A to dokonalé odpoledne pozvolna zrálo a uvadalo, až se nakonec pomalu zavřelo jako květ.

„Nejlepší zahradní slavnost v životě...“ „Největší úspěch...“ „Nejkrásnější...“

Laura pomáhala matce při loučení. Stály spolu ve dveřích, dokud všichni neodešli.

„Je po všem, je po všem, díky bohu,“ oddechla si paní Sheridanová. „Sežeň ostatní, Lauro. Dáme si kávu. Jsem na

konci sil. Ano, byl to dokonalý úspěch. Ale ty slavnosti, ty slavnosti! Proč jen je pořád chcete dělat, děti?“ Všichni se usadili v prázdném stanu.

„Dej si chlebiček, tati. Napsala jsem cedulku.“

„Díky.“ Pan Sheridan se zakousl a chlebiček byl pryč. Vzal si další. „Asi jste neslyšeli o tom strašném neštěstí, co se dnes stalo?“ zeptal se.

„Božínku,“ řekla paní Sheridanová a zvedla ruku. „To víš, že slyšeli. Vždyť nám to málem pokazilo slavnost. Laura chtěla, abychom to odložili.“

„Ale mami!“ Laura nechtěla, aby si z ní kvůli tomu utahovali.

„Však to byla taky strašlivá nehoda,“ řekl pan Sheridan. „A ten člověk měl rodinu. Říkají, že po něm zůstala manželka a půl tuctu dětí.“

Zavládlo trapné mlčení. Paní Sheridanová si nervózně pohrávala s šálkem. Tohle bylo od otce velmi netaktní...

Náhle vzhlédla. Na stole ležely všechny ty chlebičky, zákusky, větrníky, nikdo se jich ani nedotkl a všechno se to vyhodí. Z ničeho nic dostala jeden ze svých geniálních nápadů.

„Už vím, co uděláme,“ řekla. „Dáme to do košíku. Pošleme něco té chudince. Je to skvělé jídlo a děti aspoň budou mít něco extra. Co myslíte? Určitě za ní přijdou sousedé. Když bude mít všechno nachystané, jistě jí to pomůže. Lauro!“ Vyskočila. „Přines ten velký koš ze skříně na schodech.“

„Ale mami, opravdu si myslíš, že je to dobrý nápad?“ zeptala se Laura.

Zase si připadala jiná než všichni ostatní. Nosit jim zbytky ze slavnosti. Opravdu to té ubohé ženě udělá radost?

„Jistěže! Co to s tebou dnes je? Ani ne před dvěma hodinami jsi chtěla, abychom s nimi soucítili, a teď—“

Tak dobře! Laura běžela pro košík a matka ho vrchovatě naložila.

„Odnes jim to, miláčku,“ řekla. „Seběhni tam tak, jak jsi. Ne, počkej, vezmi jim taky ty lilie. Na lidi z těch vrstev lilie zapůsobí.“

„Stonky jí ušpiní tu krajkovou blůzu,“ poznamenala prakticky založená Jose.

To byla pravda. Ještě že ji to napadlo. „Tak jenom ten košík. A — Lauro!“ — matka za ní vyšla ze stanu — „za žádných okolností —“

„Co, mami?“

Ne, o něčem takovém se před dítětem raději vůbec nezmiňovat. „Nic. Tak běž.“

Už se stmívalo, když za sebou Laura zavírala zahradní branku. Kolem jako stín přeběhl velký pes. Cesta bíle zářila a chaloupky dole v údolí už byly v hlubokém stínu. Po tom rušném odpoledni najednou zavládl klid. Šla kamsi, kde leží mrtvý člověk, a nějak si to ani nedokázala představit. Proč? Na okamžik se zastavila. A jako by všechny ty polibky, hlasy, cinkající lžičky, smích, vůně udupané trávy, jako by to všechno nějak zůstávalo v ní. Nebylo tam místo na nic jiného. To je ale zvláštní! Vzhlédla k bledé obloze a nenapadlo ji nic jiného než: „Ano, byla to ta nejkrásnější slavnost na světě.“

Překročila tu širokou cestu. Tady začínala ulička, začouzená a temná. Kolem pospíchaly ženy v přehozích a muži v soukenných čepicích. O ploty se opírali chlapi, na zápražích si hrály děti. Z chaloupek zazníval tlumený hovor. Někde zablikalo světlo, někde se přes okno přesunul veliký stín jako krab. Laura sklonila hlavu a pospíchala dál. Teď by byla ráda, kdyby si byla vzala plášť. Ta její blůza moc svítí! A ještě ten velký klobouk s tou sametovou stuhou — kéž by si byla vzala nějaký jiný! Dívají se na ni ti lidé? Určitě. Byla to chyba, že sem šla, od samého začátku věděla, že je to chyba. Má se vrátit?

Ne, už je pozdě. To je ten dům. Musí to být on. Před vchodem stála ve tmě skupinka lidí. Vedle dveří seděla na židli

velmi stará žena s holí. Pod nohama měla noviny. Když se Laura přiblížila, hlasy utichly a skupina se rozestoupila. Jako kdyby ji očekávali, jako kdyby věděli, že přijde.

Laura byla strašně nervózní. Přehodila si sametovou stuhu přes rameno a zeptala se ženy, která tam stála: „Je to dům paní Scottové?“ Žena se podivně usmála a řekla: „Je, děvenko.“

Už aby to měla za sebou! Vystoupila po cestičce a zaklepala na dveře. „Pane Bože, pomoz mi,“ řekla si. Už aby byla pryč od těch civících očí, nebo kdyby se mohla aspoň něčím zakrýt, třeba i tím přehozem, jak nosí ty ženy. Jenom tu nechám košík a půjdu, rozhodla se. Ani nepočkám, až z něj to jídlo vyskládají.

Potom se dveře otevřely. V matném světle se ukázala drobná žena v černém.

„Jste paní Scottová?“ zeptala se Laura, ale žena k jejímu zděšení řekla: „Pojďte prosím dál, slečno.“ Najednou stála v chodbě a dveře se za ní zavřely.

„Ne,“ řekla Laura. „Nepůjdu dál. Jen vám tu chci nechat ten košík. Maminka posílá —“

Ta drobná žena v temné chodbě jako by ji neslyšela. „Pojďte prosím tudy, slečno,“ řekla úlisně a Laura za ní vykročila.

Ocitla se v ubohé nízké kuchyňce osvětlené čadící lampou. U ohniště tam seděla žena.

„Emo,“ řeklo to drobné stvoření, které ji sem přivedlo. „Emo! Je tady nějaká slečinka.“ Obrátila se k Lauře. „Já jsem její sestra, slečno,“ pronesla významně. „Jistě ji omluvíte.“

„Ale samozřejmě!“ řekla Laura. „Prosím nerušte ji. Já — jen jsem tady chtěla nechat —“

V tu chvíli se však žena u ohniště obrátila. Měla oteklou rudou tvář, napuchlé oči a odulé rty. Vypadala strašně. Jako by nechápala, co tam Laura dělá. Co to znamená? Co tu pohledává ta cizí holka s košíkem? O co tu běží? Zoufalý obličej se znovu sraštil.

„To nic, miláčku,“ řekla ta druhá. „Já slečince poděkuju.“

A znovu začala: „Jistě jí to odpustíte, slečno.“ Také měla oteklou tvář a teď si na ni zkusila nasadit úlisný úsměv.

Laura nechtěla nic jiného než odejít, zmizet odsud. Ocitla se zpátky v chodbě. Dveře se otevřely. Vstoupila přímo do ložnice, kde ležel nebožtík.

„Chcete se na něj podívat?“ zeptala se Emina sestra a protáhla se kolem Laury k posteli. „Nebojte se, děvenko.“ Její hlas zněl nyní něžně, ale také šibalsky. Zálibně stáhla příkrývku. „Vypadá jako obrázek. Není čeho se bát. Jen pojdte blíž, zlatíčko.“

Laura šla.

Ležel tam mladý muž a vypadalo to, jako by spal. Spal tak tvrdě, tak hluboce, jako by byl od nich na hony daleko. Tak vzdálený a tak klidný. Jistě se mu něco zdálo. Hlavně ho neprobudit. Hlavu měl zabořenou v polštáři, oči zavřené — slepé pod zavřenými víčky. Byl zcela ponořený do svého snu. Co mu bylo do zahradních slavností, košíků a krajkových blůzek? Od všech těch věcí už byl daleko. Byl úžasný, krásný. Zatímco oni se smáli a kapela jim vyhrávala, v té uličce se stal zázrak. Šťastný... šťastný... Všechno je v pořádku, říkala ta spící tvář. Právě takto to má být. Jsem spokojený.

Ale stejně musel člověk plakat a ona nemohla z místnosti odejít, aniž by mu něco řekla. Laura hlasitě jako dítě zavzlykala.

„Odpusťte ten klobouk,“ vypravila ze sebe.

Teď už na Eminu sestru nečekala. Sama našla cestu ke dveřím, dolů po cestičce, kolem těch lidí ve tmě. Na rohu uličky potkala Laurieho. Vystoupil přímo ze stínu. „Jsi to ty, Lauro?“

„Ano.“

„Máti už si dělala starosti. Jsi v pořádku?“

„Ale ano. Ach Laurie!“ Vzala ho za ruku a přitiskla se k němu.

„Snad nepláčeš?“ zeptal se jí bratr.

Laura zavrtěla hlavou. Plakala.

Laurie ji objal kolem ramenou. „Neplač,“ řekl svým teplým, láskyplným hlasem. „Bylo to tak zlé?“

„Ne,“ vzlykala Laura. „Bylo to úžasné. Ale, Laurie —“ zarazila se a pohlédla na bratra. „Není život,“ zakoktala, „není život —“ Ale jaký život je, to nedokázala říct. Co na tom? On jistě chápe.

„To víš, že je, miláčku,“ řekl Laurie.

To je aspoň úžasná povídka! Pokud máte nějaké spisovatelské ambice, dokonalost této povídky ve vás musí vyvolávat ohromení a závist. Než se však začneme ptát, povězme si něco o autorce. Spisovatelka Katherine Mansfieldová pocházela z Nového Zélandu, i když většinu dospělého života strávila v Anglii. Provdala se za spisovatele a kritika Johna Middletona Murryho, přátelila se s D. H. a Friedou Lawrenceovými (ve skutečnosti byla alespoň částečně modelem pro Gudrun z románu *Ženy milující*), napsala řadu velmi pěkných a vybroušených povídek a v mladém věku zemřela na tuberkulózu. Přestože její dílo není nijak rozsáhlé, někteří ji řadí mezi nezpochybnitelné mistry povídkové formy. Povídka zde uvedená vyšla v roce 1922, rok před její smrtí. Pokud jde o náš účel, není v žádném smyslu autobiografická. Jste tedy nachystáni na otázku?

První otázka: O čem je příběh?

Co Mansfieldová příběhem sděluje? Jaký je podle vás jeho význam?

Druhá otázka: Jak toho významu dosahuje?

Jaké nástroje Mansfieldová používá, aby dosáhla významu, o něž usiluje? Nebo jinak, díky čemu si myslíte, že povídka nese význam, který jste v ní našli?

Dobrá, a zde jsou všeobecné pokyny:

1. Pečlivě čtěte.
2. Použijte jakékoli interpretační strategie, na něž jste v této knize nebo kdekoli jinde narazili.
3. Nepoužívejte žádné vnější zdroje.
4. Nedívejte se na zbytek této kapitoly.
5. Vše si zapisujte, aby nedošlo k žádným nejasnostem. Nemusí to být nijak učesané, na pravopisu nezáleží, jde nám jen o pozorování. V klidu se nad povídkou zamyslete a zapište si, co vám z toho vyplyne. Potom se vraťte a ty poznámky si porovnáme.

Věnujte tomu tolik času, kolik potřebujete.

Ach, už jste zpátky. Ani to netrvalo moc dlouho. Doufám, že to nebylo příliš těžké. Stejným úkolem jsem pověřil několik vysokoškoláků, které znám; někteří jsou absolventi mých hodin a jiní zase blízcí příbuzní, kteří mi dluží laskavost. Předložím vám tři různé interpretace a můžete porovnat, jestli jste se některé z nich nepřiblížili. První z nich, student prvního ročníku, řekl: „Tu povídku znám. Četli jsme ji na střední. Je to o bohaté rodině, která žije na kopci a nemá ani páru o tom, jak žijí dělníci dole v údolí.“ Těmito slovy je zhruba řečeno, čeho si všimli všichni moji respondenti. A je to úplně v pořádku. Krása tohoto příběhu spočívá v tom, že ho každý pochopí. Cítíte, co je v něm důležité, vnímáte napětí v rodině a mezi třídami.

Druhý respondent, student oboru historie, který prošel několika mými kurzy, tento základní pohled trochu rozvedl:

Pořádat slavnost, nebo ne, to je ta otázka. V příběhu převládá prvek lhostejnosti. Takové věci se dějí, tak proč bychom neměli slavit? Pocit viny, jež zakouší hlavní postava,

je umocněn skutečností, že pozůstali bydlí dole pod kopcem. Situace se vyhroťí, když na konci slavnosti někdo navrhne, že jako projev dobré vůle a milosrdenství by ti dole měli dostat zbytky. Co to znamená? Lhostejnost příslušníků vládnoucí třídy k utrpení ostatních. Hlavní postava stojí někde mezi, pod tlakem toho, co se od ní očekává a jak to sama cítí. Postaví se k tomu čelem. Odnese jídlo, zbytky ze slavnosti, truchlící vdově a na vlastní oči spatří strašlivou situaci lidstva. Potom hledá útěchu u jediného člověka, který by tu situaci snad mohl pochopit, svého bratra, ale nenajde žádné odpovědi, protože žádné odpovědi neexistují, je jen společné vnímání reality.

To je docela slušné. Už se nám začíná vynořovat řada témat. Oba titi čtenáři vystihli, co je v povídce nejdůležitější, ono vědomí třídních rozporů a snobství, které krystalizuje v hlavní postavě. A teď si vezměte třetí odpověď. Pisatelka Diane je čerstvá absolventka, která navštěvovala mé hodiny literatury a tvůrčího psaní. A zde je její rozbor:

Co ten příběh znamená?

Povídka Katherine Mansfieldové „Zahradní slavnost“ zobrazuje střet mezi společenskými třídami. Přesněji, hovoří o tom, jak se lidé izolují od všeho, co leží mimo jejich úzký pohled na svět — neboli jak si nasazují klapky na oči (i když třeba se sametovými stužkami).

Jak toho významu dosahuje?

Ptáci a let

Mansfieldová používá metaforu ptáků a letu jako strategii, když chce ukázat, jak se Sheridanovi izolují od nižších tříd. Jose je „motýlek“. Hlas paní Sheridanové „dolétl z podkroví“ a Laura musí proletět „přes trávník, pak po cestičce, po

schodech nahoru“, aby se k ní dostala. Všichni jako by se děli vysoko v hnízdě na „kopci“ nad chaloupkami v údolí. Laura je však sotva vylíhlé ptáče. Její matka ji vybízí, aby poletovala kolem a věnovala se přípravám na slavnost, ale Laura má dosud nezkušená křídla — „založila si ruce za hlavu, zhluboka vzdechla, protáhla se a zase ruce spustila“, potom si povzdechne, a dokonce i jeden z dělníků „se na ni usmál“. Ze své pozice na zemi má Laura dosud povědomí o světě nižší třídy. Jsou to její „sousedé“. Ještě se od nich neoddělila. Obecné sympatie jsou v pořádku, ale blízké soucítění je v přímém rozporu se způsobem života Sheridanových. Má-li Laura vystoupit na úroveň své rodiny a třídy, musí se nejprve mnohému naučit.

Stejně jako před ní její sourozenci, i ona se učí od své matky. Paní Sheridanová Lauru poučuje, jak zorganizovat zahradní slavnost, ale co je důležitější, učí ji, jak vidět svět ze vznešenější, i když poněkud krátkozraké perspektivy. Tak jako ptačí matka učí své mladé létat, paní Sheridanová Lauru povzbuzuje, aby se vydala co nejdál vlastními silami, až je nakonec zřejmé, že její nezkušenost vyžaduje zásah. Když Laura matku prosí, aby kvůli smrti kočičho slavnost zrušila, paní Sheridanová ji rozptýlí tím, že jí věnuje nový klobouk. Laura se sice nechce vzdát svých základních instinktů, ale podaří se jí dosáhnout kompromisu: „Vrátím se k tomu, až bude po slavnosti.“ Rozhodne se, že mezi svým životem na kopci a vnějším světem nechá trochu volného místa.

Pro Lauru jsou její vrstevníci a lidé na slavnosti jako „pestrobarevní ptáci, kteří se toho odpoledne slétli na zahradě u Sheridanových cestou — kam vlastně?“. Odpověď zůstává nejasná. Dole v chaloupkách nižší třídy hrozí nebezpečí; když byly Sheridanovy děti malé, „nesměly tam ani vkročit“. Jeden muž, který tam žije, má „průčelí celé ověšené klikkami s ptáky“. Ty klece představují ohrožení způsobu života

vysoko poletujících ptáků společenské elity. Dokud zůstávají vysoko v povětří, mohou se nebezpečí vyhnout.

Teď však nastal čas, aby Laura vyzkoušela svá křídla. Paní Sheridanová ji vystrčí z hnízda. Řekne jí, aby zašla dolů do chaloupek a předala vdově jako projev soucitu košík se zbytky. Laura se musí vypořádat s konfliktem mezi pohledem na svět, kterému se nedokáže ubránit, a poněkud rozostřeným pohledem, který je důsledkem její privilegované výchovy. Čelí svému svědomí. Sestoupí z bezpečí svého domova, přejde „širokou cestu“ k chatrčím a skončí v kleci nebožtíkova domu. Uvědomí si svůj vzhled, zářivý a oslnivý, který ji odlišuje od lidí, kteří zde žijí. Vidí se očima mladé vdovy a zmate ji, že žena neví, proč Laura přišla. Začne si uvědomovat, že její svět sem nepatří, a to vědomí ji vyděsí. Chce utéct, ale ještě se musí podívat na mrtvého. Při pohledu na něj se rozhodne, že jeho smrt nebude vnímat s ohledem na tíživou situaci, kterou to znamená pro jeho rodinu, ale jako potvrzení svého vlastního životního stylu. Usoudí, že mu nic není do zahradních slavností, košíků a krajkových blůzek, a to ji osvobodí od jakéhokoli morálního závazku. To uvědomění je „úžasné“. Laura nedokáže svému bratrovi vysvětlit, co je život („Není život — není život“), a příčinou je jednoduše to, jak píše Mansfieldová, že na tom nezáleží („Co na tom!“). Laura se naučila, jak se na věc dívat z vyšší perspektivy. Už nemusí předstírat, že je krátkozraká.

No tedy! Chce se mi říct, že všechno, co ta studentka ví, jsem jí naučil já, ale to by byla lež. Všechny ty náhledy rozhodně nemá ode mne. Vlastně to ani příliš nesouhlasí s tím, kam směřuje mé vlastní čtení té povídky, ale i kdyby tomu tak bylo, nevěřím, že bych dokázal něco dodat. Je to uspořádané, založené na pečlivém pozorování, zcela uvědomělé, elegantně vyjádřené, byť je to samozřejmě výsledkem mnohem intenzivnějšího

studia textu, než jaké jsem po ní žádal. A když se to vezme kolem a kolem, všichni studenti, které jsem oslovil, na to kápli. Pokud se s nimi ve svých odpovědích shodujete, máte za jedna.

Kdybychom akt čtení chtěli vyjádřit vědeckými nebo náboženskými termíny (nejsem si totiž jistý, zda tato problematika spadá do oblasti fyziky nebo metafyziky), pak bychom mohli říci, že čtení všech studentů, jakkoli se liší co do hloubky a specifčnosti, představuje téměř klinickou analýzu pozorovatelných jevů povídky. Tak to má být. Čtenáři se musí nejprve utkat se zjevným — nebo ne zcela zjevným — materiálem příběhu, než mohou postoupit dál. To nejhorší čtení bývá až dívoce vynalézavé a nezávislé na faktickém obsahu, upíná se na nějaké slovo vytržené z kontextu nebo na údajný obraz, který v textu ve skutečnosti vůbec přítomen není. Já chci však uvážit také *noumenální* aspekt příběhu, spirituální nebo esenciální úroveň jeho existence. Pokud si myslíte, že to ani není možné, pak nejste sami, myslí si to i moje kontrola pravopisu, ale tak to chodí. Toto je cvičení v tom, jak se do textu vcítuji já sám.

Nyní budu upřímný. Chystám se švindlovat. Požádal jsem vás, abyste mi ze všeho nejdřív řekli, co ten příběh znamená, ale svoji vlastní odpověď si nechám až na konec. Bude to tak dramatictější.

Kdesi dříve jsem zmínil, že Joyceův *Odysseus* ve velké míře staví na Homérově příběhu o tom, jak se nešťastný *Odysseus* pomalu propracovává od Tróje k domovu. Také si možná vzpomenete, že jsem říkal, že s výjimkou samotného titulu nenajdeme v textu téměř žádné klíče, které by nám naznačily, že se v románu vyskytují odkazy na Homéra. Lze tedy říci, že to jediné slovo, byť tak výrazné, nese pořádný významový náklad. Inu, když je něco takového možné u obsáhlého románu, tak proč ne u jedné drobné povídky? „Zahradní slavnost“. Všichni dotazovaní studenti s tím titulem také pracovali a zaměřili se hlavně na druhé slovo. Mně se však líbí to

první. Rád si prohlížím zahrady a přemýšlím o nich. Už léta žiji v sousedství jedné velké zemědělské univerzity, jejíž kampus je jedna obrovská zahrada sestavená ze spousty menších nádherných zahrad. Každá z těch zahrad, a vlastně jakákoli zahrada, která kdy existovala, je v jistém smyslu nedokonalou kopií jiné zahrady, ráje, v němž kdysi žili naši první předkové. Když tedy v příběhu nebo v básni narazím na zahradu, nejprve chci zjistit, nakolik odpovídá předloze Edenu. V případě povídky Katherine Mansfieldové musím připustit, že ta shoda není právě dokonalá. To je ovšem v pořádku, protože příběh o Adamovi a Evě z knihy Genesis představuje jen jednu verzi, jež má na úrovni mýtu spoustu příbuzných. Pro tuto chvíli se však ještě zdržím úsudku a nebudu prozrazovat, o jakou zahradu by se v tomto konkrétním případě mohlo jednat.

Ze všeho nejdřív si v textu všimnu slova „dokonalý“; kolikrát jste vy říkali o počasí, že je dokonalé? Nemohli mít „dokonalejší“ den. To slovo může být pouhou nadsázkou, jelikož se však objevuje v druhé větě povídky, působí dojmem, že by mohlo něco znamenat. Obloha je bez mraků (čili skoro ani nemůžeme očekávat, že nějaké mraky přijdou) a zahradník pracoval od úsvitu. Později to dokonalé odpoledne „zraje“ a potom „uvadá“, jako plod nebo květina. Tou dobou už nám bude zřejmé, že květiny se vyskytují v povídce doslova všude, což se ostatně hodí k tématu zahradní slavnosti. Dokonce i místa, kde dříve stály květináče s chudobkami, jsou označovaná jako „růžice“. A skutečné růže rozkvetly přes noc po stovkách, jakoby kouzlem, neboť Mansfieldová zmiňuje návštěvu archandělů, božstva. První odstavec je vymezen slovy „dokonalý“ a „archanděl“, a to není právě lidské prostředí, nebo snad ano?

Když čtu o takové nereálné, idealizované scéně, obvykle chci vědět, kdo tam poroučí. Tady to není žádné tajemství: každý se podvoluje paní Sheridanové. Čí je ta zahrada?

Zahradníková ne: to je jen sluha, který pracuje na příkaz své paní. A jaká je to zahrada, se stovkami růží, záhony lilií, široko-listými kyjovci s hrozny žlutých plodů, levandulemi, a k tomu celé bedýnky růžových lilií, kterých, jak je paní Sheridanová přesvědčena, nemůže být nikdy dost. O té přemíře růžových lilií říká, že aspoň jednou v životě jich bude mít dostatek. I hosté se stanou součástí jejího zahradního království, vypadají jako pestrobarevní ptáci, když se procházejí po trávníku a obdivně se sklánějí nad květinami, a její klobouk, ten, který věnuje Lauře, je ozdoben „zlatými sedmikráskami“. Jednoznačně je to královna nebo bohyně tohoto zahradního světa. Dalším významným prvkem její říše je jídlo. Je zodpovědná za jídlo na slavnosti, chlebičky (patnáct druhů, mimo jiné s krémovým sýrem a citronovým želé a s vajíčkem a olivami), větrníky a marakujovou zmrzlinu (je jasné, že nejsme v Newcastlu, ale na Novém Zélandě). Posledním prvkem jsou její čtyři děti. Čili královna dozírající na svou říši živých rostlin, jídla a potomstva. Paní Sheridanová se začíná až podezřele podobat bohyni plodnosti. Bohyní plodnosti je však spousta, a tak potřebujeme další informace.

Ještě však nejsme hotovi s tím kloboukem. Je to černý klobouk s černou sametovou stuhou a zlatými sedmikráskami, který se nehodí k oslavě ani k následující návštěvě, i když mně nejde ani tak o to, co to je, jako spíše o to, čím to je. Koupila ho paní Sheridanová, ale trvá na tom, aby si ho vzala Laura, prohlašuje, že pro ni je to „moc mladistvé“. Laura se sice vzpouzí, ale nakonec klobouk přijme a později je uchválena svým vlastním „půvabným“ obrazem v zrcadle. Bezpochyby vypadá půvabně, to je však částečně dáno přenosem. Když mladší postava přijme talisman starší postavy, převezme také něco z její moci. To platí vždy, ať se jedná o otcův kabát, mentorův meč, učitelovo pero nebo matčin klobouk. Protože klobouk pochází od paní Sheridanové, Laura je v tom okamžiku spojena s matkou víc

než kterýkoli z jejích sourozenců. Ztotožní se s ní ještě víc, když potom při loučení s hosty stojí vedle ní, a dále obsahem onoho košíku milosrdenství: zbytky jídla a případně i lilie, jenže ty by jí zašpinily krajkovou blůzu. Tato prohlubující se identifikace mezi Laurou a paní Sheridanovou je významná na několika úrovních a hned se k ní vrátíme.

Nejprve se však podívejme na Lauřinu cestu. Dokonalé odpoledne na vysokém kopci pomalu končí, a když za sebou Laura zavírá branku, už se stmívá. Odtud se její cesta ubírá do čím dál temnějších končin. Chaloupky dole v údolí jsou už „v hlubokém stínu“, ulička je „začouzená a temná“. V některých domcích se občas zableskne světlo, právě dost na to, aby vrhlo na okno stíny. Laura lituje, že si nevzala plášť, protože její bílá blůza v tomto bezútešném prostředí příliš září. V nebožtíkově domě se pustí „temnou chodbou“ do kuchyně „osvětlené čadící lampou“. Když je návštěva u konce, projde kolem „těch lidí ve tmě“ až na místo, kde „vystoupí ze stínu“ její bratr Laurie.

Je zde pár dalších podivných věcí. Za prvé, na cestě k uličce Lauru vystraší velký pes, který „jako stín přeběhl“ kolem. Když dojde až do údolí, přejde přes „širokou cestu“ a vstoupí do bezútešné uličky. V ní narazí na stařenu s holí a s nohama na novinách. Cestou tam i zpátky potkává Laura různé lidi a skupinky temných postav, nikdo na ni však nepromluví a lidé shromáždění kolem stařeny (ona jediná hovoří) se rozestoupí, aby jí udělali cestu. Když stařena potvrdí, že je to skutečně nebožtíkův dům, „podivně se usměje“. Laura se sice nechtěla na nebožtíka podívat, ale když mu stáhnou příkrývku, vidí, že je „úžasný, krásný“, což zní jako ozvěna jejího ranního obdivu vůči dělníkovi, který si přivoněl k levanduli. A ukáže se, že Laurie čeká na konci uličky — skoro jako by sám nemohl vstoupit —, protože „máti už si dělala starosti“.

Co se tu právě stalo?

Především, jak si všimli moji dotázaní studenti, Laura viděla, jak žijí — a jak umírají — ti druzí. Jedním z hlavních témat povídky je bezesporu její konfrontace s nižší třídou a dále důsledky, jež má toto setkání pro její lehkomyšlné třídní úsudky a předsudky. A dále je zde příběh o mladé dívce, která dospívá, a součástí toho procesu je i to, že poprvé spatří nebožtíka. Já si však myslím, že se tady děje ještě něco jiného.

Podle mě se Laura prostě vydala do pekla. Nebo vlastně do podsvětí, antické říše mrtvých. A nejen to, nešla tam jako Laura Sheridanová, ale jako Persefona. Víím, co si myslíte: *ted' právě přišel o rozum*. Nebylo by to poprvé a pravděpodobně ani naposledy.

Persefonina matka je Démétér, bohyně úrody, plodnosti a manželství. Úroda, plodnost, manželství. Květiny, jídlo, děti. Neslyšeli jsme to už někde? Vzpomeňte si: hosté na slavnosti u paní Sheridanové chodí po zahradě a obdivují květiny ve dvojicích, jako kdyby byla nějak zodpovědná za jejich párování, prvek manželství je zde tedy přítomen. Dobrá, dlouhou verzi najdete v devatenácté kapitole, ale zde to máte aspoň ve zkratce: matka — bohyně plodnosti, krásná dcera, únos a svedení bohem podsvětí, nekonečná zima, machinace s granátovými jádérky, šestiměsíční vegetační období, veselé slavnosti všude kolem. Máme zde samozřejmě mýtus vysvětlující roční období a plodnost, a jaká bychom to byli kultura, kdybychom takový mýtus neměli? Velmi nepořádná, aspoň podle mého názoru.

To však není jediné, o čem ten mýtus hovoří. Je zde mladá žena na prahu dospělosti, přičemž vstup do dospělosti představuje obrovský krok, neboť to znamená setkat se se smrtí a pochopit ji. Mýtus zahrnuje také ochutnání plodu, jako u Evy, a oba tyto příběhy vyprávějí o iniciaci do dospělosti a vědění. Také v Evině případě se získané vědění týká naší smrtelnosti, a i když to není zrovna tématem Persefonina příběhu,

stejně se tomu nevyhne, když si vezme za manžela generálního ředitele říše mrtvých.

Jak to ale z Laury dělá Persefonu? Za prvé, její matka je zobrazena jako Démétér. To je, jak už jsem říkal, docela zřejmé, když vezmeme v potaz všechny ty květiny, děti a dvojice. Navíc si musíme uvědomit, že žijí na olympských výšinách, jež se geograficky i z třídního hlediska tyčí nad světem obyčejných smrtelníků dole v údolí. V tomto božském světě je letní den dokonalý, ideální, jako tomu bylo, než Démétér přišla o dceru a začala se utápět ve smutku a zoufalství. Potom zde máme cestu z kopce dolů do uzavřeného světa plného stínů, kouře a temnoty. Laura překročí širokou silnici, jako kdyby to byla řeka Styx, kterou je na cestě do podsvětí třeba překonat. A vstoupit nelze bez dvou věcí: je třeba projít kolem Kerbera, trojhlavého psa, který hlídá vstupní bránu, a musíte mít lístek (Aeneovu zlatou ratolest). Ano, a průvodce také nebude na škodu. Laura se střetne se psem hned za branou své zahrady a ukáže se, že za zlatou ratolest jí poslouží ty zlaté sedmikrásky na klobouku. Pokud jde o průvodce (bez něhož se neobejde žádný cestovatel do podsvětí), Dante má v *Božské komedii* (1321) římského básníka Vergilia, zatímco ve Vergiliově eposu *Aeneis* (19 př. Kr.) využije hlavní hrdina Aeneas služeb kúmské sibyly. Lauřina sibyla je ta stará žena s prapodivným úsměvem: její vystupování není o nic podivnější než chování její kúmské verze a noviny pod jejíma nohama připomínají věštby napsané na listech v sibylině jeskyni, které při vstupu návštěvníka vítr rozvířil a vzduch zamíchal. Aeneovi je řečeno, že má přijmout pouze věštbu přímo z jejích úst. Pokud jde o ten hlouček mlčenlivých lidí, kteří Lauře dělají cestu, každý návštěvník v podsvětí zjistí, že mu stíny příliš nevěnují pozornost, protože živí nemají co nabídnout těm, jejichž život už skončil. Třebaže tyto prvky cesty do podsvětí nejsou přímo součástí mýtu o Persefoně, vnímáme je jako nedílnou součást takové cesty. Laura obdivuje

nebožtíkův vzhled a ztotožňuje se s truchlící manželkou, dokonce slyšitelně zavzlyká, což všechno poukazuje na symbolickou svatbu. Ten svět je však nebezpečný; matka Lauru před cestou varovala, stejně jako Démétér v některých verzích originálu svou dceru varuje, aby cestou nic nejedla. Paní Sheridanová navíc posílá Laurieho, novodobého Herma, aby Lauru vyvedl ze světa mrtvých zpátky na povrch.

Dobrá, k čemu je všechno to tři nebo čtyři tisíce let staré harampadí? To si asi říkáte, že? Podle mě je pro to řada důvodů, z nichž zmíním jenom několik hlavních. Jak si jistě vzpomenete, mnohé výklady mýtu o Persefoně říkají, že jeho hlavním tématem je zkušenost mladé ženy, archetypální osvojení si povědomí o sexualitě a smrti. Mýtus naznačuje, že náš vstup do dospělosti závisí na pochopení naší sexuální povahy a smrtelnosti. A toto poznání se v povídce dostaví. Laura obdivuje dělníky, srovnává je s mladými muži, kteří přicházejí na nedělní večeri, zřejmě jako případní nápadníci některé z jejích sester, a později zjišťuje, že i nebožtík je krásný — reakce zahrnující jak sexualitu, tak smrt. Na samém konci příběhu její neschopnost formulovat, co je život — neustále jen koktá „Není život...“ — dokládá, že je v tu chvíli natolik zaujata smrtí, že nedokáže říct cokoli o životě. Mansfieldová naznačuje, že podle tohoto vzorce se v naší kultuře do dospělosti vstupovalo po celá tisíciletí. Samozřejmě že ten vzorec zde byl vždy, navíc mýtus ztělesňující tento archetyp se v západní kultuře vyskytuje nepřetržitě již od dob nejstarších Řeků. Skrze spojení s tímto prastarým iniciačním vyprávěním Mansfieldová obohatí příběh Lauřiny iniciace akumulovanou silou mýtu. Druhý důvod možná není tak vznešený. Persefona se po návratu z podzemí v jistém smyslu stává svou vlastní matkou (některé řecké rituály skutečně mezi matkou a dcerou vůbec nerozlišovaly). To se může hodit, pokud je vaší matkou bohyně Démétér, ale nikoli, pokud jí je paní Sheridanová.

Laura má na hlavě její klobouk a v ruce nese její košík, a tak rovněž přejímá její hledisko. Přestože se Laura v celé povídce potýká s bezděčnou arogancí své rodiny, nakonec se nedokáže od jejích olympských postav odpoutat a přijmout hledisko obyčejných smrtelníků pod kopcem. Skutečnost, že se jí uleví, když ji zachrání Laurie, jakkoli shledala tu zkušenost „úžasnou“, naznačuje, že její snaha stát se sama sebou byla úspěšná jen částečně. V její nedovršené autonomii se určitě sami poznáme, vždyť kdo z nás může popřít, že v sobě nese dědictví po svých rodičích, ať už v dobrém či zlém?

Co když toto všechno v povídce nepoznáte, co když ji čtete jen jako vyprávění o mladé ženě, která se lehkovážně vydá na výlet a v jeho průběhu se dozví něco o svém světě? Co když v symbolice nerozeznáte Persefonu ani Evu, ani žádné jiné mytické postavy? Modernistický básník Ezra Pound prohlásil, že báseň musí působit nejprve na úrovni čtenáře, pro něhož „jestřáb je prostě jestřáb“. A totéž platí i pro příběhy. Porozumět sdělení povídky s ohledem na to, co se v ní doslova stane, znamená dobrý začátek, zvláště pokud je povídka natolik zdařilá jako tahle. Jestliže toho dosáhnete, následně můžete vzít v potaz vzorce obrazů a narážek, a najednou toho začnete vidět mnohem víc. Vaše závěry se třeba nebudou podobat těm mým nebo těm Dianiným, ale při pečlivém čtení a přemýšlení o všech možnostech dospějete ke svým vlastním závěrům, které váš prožitek obohatí a prohloubí.

Co tedy ta povídka znamená? Spoustu věcí. Předkládá nám kritiku třídního systému, příběh iniciace do dospělého světa sexu a smrti, zábavný průzkum dynamiky rodinných vztahů a dojemný portrét dítěte usilujícího o nezávislost tvář v tvář takřka drtivému rodičovskému vlivu.

Co víc bychom po jedné krátké povídce mohli chtít?

Ta otázka byla položena docela nevinně, jak to s nepříjemnými otázkami často bývá. Jeden student. Jedna otázka. Klubko problémů, které je třeba rozmotat: „Vážený profesore Fostere, a co...“

Jak už to bývá, s touto otázkou jsem se potýkal po celý život. Jeden student, budu mu říkat Steven, mi poslal e-mail s otázkou, kterou mi kladli mnozí další. Krátce řečeno: „Jak poznám, že mám pravdu?“ V plném znění je ta otázka poněkud zamotaná. Předložím vám něco mezi „Stevenovou“ otázkou a otázkami, které jsem obdržel dříve:

Mám jednu otázku. Řekněme, že v příběhu vidím něco, o čem si myslím, že je to symbol (třeba slepého muže). Podělím se o svou myšlenku s kolegy a oni si myslí to samé. Ve skutečnosti však spisovatel stvořil postavu slepého muže jen proto, že když psal, spatřil jít po ulici slepce.

Proto se ptám, jestli máme opravdu spisovatelům přiznávat takové zásluhy a interpretovat jejich díla takovým speciálním a významuplným způsobem, zvláště když třeba ještě ani nedokázali, že jsou dobří spisovatelé.

To je samozřejmě velký a závažný problém literárního rozboru: jak vůbec poznáme, že máme pravdu, že jsme význam odhadli přesně, že postupujeme oprávněně? To je vlastně hned několik otázek, a tak se zaměříme nejprve na ty dvě hlavní: můžeme si být jisti, že je naše čtení správné, a pokud ano, jak?

Na to mohu odpovědět, že pokud čtete pozorně — ne přeskakujete pasáže a nevkládáte do textu slova, která tam nejsou — a něco najdete, pak můžete předpokládat, že to tam opravdu je. Vezměte si jako příklad toho slepého muže. Naznačuje jeho přítomnost spolu s jinými prvky příběhu něco o vidění nebo neschopnosti vidět? Je v příběhu postava, jež nedokáže pochopit pravdu, kterou má přímo před očima? Najít takovou spojitost není vždy snadné a nějakou dobu to trvá a někdy tam ani žádná spojitost není. V takovém případě slepota možná nic zvláštního neznamena. Uvažte však následující: přítomnost slepé postavy ve vyprávění ihned upoutá čtenářovu pozornost, a její uvedení navíc způsobí autorovi takové logistické problémy, že musí mít zatraceně dobrý důvod, aby se k něčemu takovému uchýlil. Proto předpokládejme, že pokud se neprokáže opak, ta postava má nějaký význam.

Druhá část otázky je zajímavější: jak si můžeme být jisti, že děláme to, co po nás autor chce? Mudrc ve mně by chtěl říct — nemůžeme, tak se s tím smiřte. Kdybych mohl mávnout kouzelnou hůlkou a všechny osvobodit od pocitu nějakého závazku vůči spisovateli, okamžitě bych to udělal. Myslím, že čtenář má povinnost jediné vůči textu. Autora se na jeho záměry ptát nemůžeme, a tak pro nás musí být autoritou výhradně text. Spolehejte se na slova a nic než slova. Motivaci na jejich pozadí nikdy nenajdete. I kdyby vám spisovatel svůj záměr prozradil, dejte na mě, jsou to všichni lháři a nedá se jim věřit. Spisovatelé se navíc někdy řídí pouze svými „pocity“; tj. ne každá volba je vědomá, což však neznamená, že za ní není nějaký důvod.

Zásadní roli zde však hraje otázka, kterou jsem formuloval v titulu této kapitoly: kdo tady velí? Nejprve trochu kontextu. V roce 1967 jeden nepříliš známý (alespoň v Americe) francouzský myslitel a literát jménem Roland Barthes vydal v rovněž málo známém časopisu *Aspen* krátký esej s názvem „Smrt autora“. Důsledky tohoto bezvýznamného vrtochu však rozhodně nebyly zanedbatelné. Na jednu stranu se tento text stal úhelným kamenem poststrukturalistického teoretického programu; na druhou stranu posloužil jako symbol všeho, co Anglo-Američané nenávidí na kontinentálním, hlavně francouzském myšlení. Jinými slovy, každý si tam něco našel. Přednášel jsem o tom eseji už vícekrát a vždy se mi potvrdilo, jaké máme s Barthesem a lidmi jeho ražení potíže: „Panebože, on tvrdí, že na spisovatelích vůbec nezáleží. To nemůže být pravda! Spisovatelé musí být důležití. Jinak by přece nebylo důležité ani to, co jako postgraduální studenti literatury studujeme.“ A tak dále.

Čtenáři, který se s tímto esejem setkává poprvé, často unikne kromě jeho rošťácké hravosti také skutečnost, že slovo „autor“ neznamená zcela totéž co slovo „spisovatel“. Ano, obvykle ta slova zaměňujeme a většinou na tom nezáleží. Barthes se však pečlivě vyhýbá francouzskému výrazu pro spisovatele, *écrivain*, a drží se slova *auteur*. A o to mu vlastně jde. Spisovatel, tedy ten, kdo si píše, je v pořádku; problém nastává až s autorem, vrcholnou *autoritou* v textu. Tato postava, Autor (Barthes ho důsledně píše s velkým A, aby nám to neuniklo), ten božský tvůrce je mrtev.

Podívejte se na to jinak. Většina spisovatelů, jejichž dílo jste četli, je už mrtvá. Ostatní také časem zemřou. V určitém okamžiku se všichni spisovatelé ocitnou mimo náš dosah. Nesnažím se zde být morbidní, i když bych toho byl schopen, tentokrát však pouze uvádím fakta. Všichni spisovatelé nakonec skončí jako ležáci v nebi. To je prostě součást lidského

údělu. Dostanou se do míst, kde už je nemůžeme žádat, aby nám vysvětlili, co tím či oním mínili. Jejich dílo však na rozdíl od jejich tělesné schránky přežívá a právě na něm musíme zakládat své závěry.

Zde si dovolím jednu otázku: kdy je spisovatel mrtvý? Snadné, že? Obyčejná medicínská otázka? To si nemyslím. Jistě, pokud spisovatele chápeme pouze jako živočicha, můžeme říct, že zemřel v den uvedený v jeho úmrtním listě. Podívejte se na to však z jiného úhlu: co spisovatel jako tvůrce svého díla? Záleží vůbec na tom, jestli román vyšel včera, anebo před sto lety? Změnila se ta slova nějak? A změnila se za to století autorova schopnost ovlivňovat naši reakci na jeho dílo? Neřekl bych.

Jistě, mohl by se zachovat jako Henry James a po létech připravit „newyorské vydání“ svého díla, s řadou změn a revizí. Za našich (nebo spíše za mých) časů udělali něco podobného Louise Erdrichová a John Fowles a vydali revidované verze svých románů *Čarování s láskou* a *Mág*; takové věci se tedy stávají. Někteří básníci — napadá mě třeba William Butler Yeats — se ve svých básních neustále štourají, takže časopisecké vydání se odlišuje od vydání v knižní sbírce a někdy se i vydání v původní sbírce liší od vydání v sebraných spisech. Většina spisovatelů však napíše své dílo jednou provždy a takové už zůstane, ať je to dobře, nebo špatně. Většinou je to dobře. Udělej to dobře hned napoprvé a pak to nech být — řekl chlapík chystající revidované vydání své knihy.

Tento argument je odpovědí rovněž na další Stevenovu otázku týkající se „nezavedeného“ autora. Při hodnocení textu věk nebo zkušenost autora nehrají roli. Příklad? Jistě, proč ne? Třeba hned dva. V roce 1983 o Louise Erdrichové nikdo neslyšel, dokonce ani já, a to studovala jen dva ročníky pod mnou na univerzitě, která není nijak velká. To je však pochopitelné, vždyť ještě nevydala žádný román. Ale potom jeden

vydala, a jaký! *Čarování s láskou* získalo v roce 1984 Cenu amerických kritiků za prózu. Románové prvotiny jsou zřídka kdy nejlepší díla a většinou se tomu označení ani neblíží (mezi několik málo výjimek patří Hemingway a Harper Leeová), ale tento román do této kategorie rozhodně spadá. Mohli bychom namítnout, že už čtyři nebo pět let před vydáním vycházely jednotlivé kapitoly románu jako samostatné povídky v různých literárních i jiných časopisech, takže Erdrichová zase tak úplně neznámá nebyla, ale faktem zůstává, že to byl její první román. Kdybychom vycházeli z předpokladu, že dílo lze považovat za významné jedině tehdy, pokud je můžeme srovnat s jinými díly téhož autora, jednoduše bychom propásli vynikající román — alespoň do chvíle, kdy by autor co do reputace „vyrostl“. Já sám čtu raději román než reputaci.

Anebo co třeba tohle. V létě roku 2013, zrovna když jsem psal tento dovětek, došlo k jednomu zajímavému odhalení. V dubnu vyšla v Británii jedna debutová detektivka, o níž se dobře psalo, ale téměř se neprodávala. V polovině července, zhruba v okamžiku, kdy se všechny neprodané výtisky už už odvážely ke skartování, vyšlo v *Sunday Times* odhalení, že skutečný autor je sice v detektivním žánru nováček, ale zároveň je to možná nejslavnější romanopisec na světě (i když Stephen King by s tím třeba nesouhlasil). Onen Robert Galbraith byla ve skutečnosti J. K. Rowlingová, která se rozhodla své *Volání kukačky* vydat anonymně, aby zjistila, jak si kniha povede u kritiků, když na ní nebude její jméno. Jejího předchozího románu *Prázdné místo* se prodal milion výtisků, ale kritici jej neohodnotili příznivě, měla tedy ke svému jednání určitý důvod. V týdnech po odhalení jejího autorství nový román vystřelil v žebříčku bestsellerů na Amazonu na první místo, hlavně díky prodeji elektronických knih, protože tištěný náklad byl okamžitě vyprodán a nakladatelství Little, Brown and Company muselo objednat další stovky tisíc výtisků. Zde je tedy má

otázka: proč ten povyk? Z pohledu marketingu to naprosto chápu, ale pokud se na věc podíváme z hlediska estetického, záleží na tom vůbec? Je kniha jako dílo paní Rowlingové nějak lepší nebo horší než jako dílo jejího alter ega, vojenského rozvědčíka ve výslužbě? V konečném důsledku kniha stojí a padá v závislosti na kvalitě textu, ne na síle autorské značky. A chceme-li tu kvalitu posoudit, musíme knihu přečíst. Opakovaně se prokazuje, že kritici za čtenáře nehovoří. Často ani prodejce za ně nehovoří. Mé nejhorší čtenářské zážitky se někdy týkaly knih, které „každý“ četl a chválil. Zkušenost mi stále znovu dává za pravdu, že jsem třeba jen „někdo“, ale rozhodně nejsem „každý“. Co se mi líbí, co obdivuji a co odmítám, zjistím jediné tím, že to budu sám číst.

Totéž platí rovněž o analýze či interpretaci, nebo jak chcete říkat tomu, čím jsme se zde na několika stech stran zabývali. Obvykle jsem schopen přesvědčivě podat svůj vlastní pohled na román nebo báseň, ale nemohu docílit toho, aby to byl i váš pohled. Ano, znám literaturu celkem dost a také vím, jak si s ní užít zábavu, ale nejsem vy a vy nejste já. Toho byste si mohli velmi považovat. Nikdo na světě nemůže číst *Pí a jeho život*, *Na větrné hůrce* nebo *Hunger Games* přesně takovým způsobem, jak je čtete vy — nikdo s výjimkou vás samotných. Často, až příliš často jsem svědkem toho, jak se studenti za svůj pohled omlouvají: „Je to jen můj názor, ale...“ anebo „Možná se mýlím, ale...“ či nějakým jiným způsobem vyjadřují svou nesmyslnou kajícnost. Přestaňte se omlouvat! K ničemu to není, jenom se tím ponižujete. Buďte inteligentní, odvážní, asertivní, přistupujte k četbě se sebedůvěrou. Jistěže je to váš názor (ale ne „jen“) a můžete se mýlit; to, že se mýlíte, je však mnohem méně pravděpodobné, než si většina studentů myslí. Zde je tedy moje poslední rada: **Privlastňujte si knihy, které čtete.** Také básně, povídky, flash fiction, hry, memoáry, filmy, uměleckou non-fiction a všechno ostatní. Nemíním to doslova,

i když jako člověku, který své živobytí založil na knihách, se mi ta myšlenka nijak nepříčí. Chci tím říct, že se musíte stát vlastníky svého čtení. Je jen vaše. Je jedinečné. Nepodobá se čtení nikoho jiného na celém světě. Je vaší součástí stejně jako váš nos nebo palec. Při četbě knih a rozhovorech o knihách se jeden od druhého učíme a naše názory se podle toho mění. Alespoň mé vlastní názory se mění, to dobře vím. To ovšem neznamená, že se vzdávám svého hlediska, a vy byste to také neměli dělat.

Nepřenechávejte vládu nad svými názory kritikům, učitelům, slavným spisovatelům nebo vševědoucím profesorům. Naslouchejte jim, ale čtěte sebevědomě a asertivně a za své čtení se nestydte. Vy i já víme, že jste schopní a inteligentní, a tak nedopusťte, aby vám někdo říkal opak. Spolehněte se na text a na své instinkty. Zřídka se příliš zmýlíte.